

בית גן

מתוך הקלטה לילדים בחג ה- 30 ברה"ש 1976

בנימין שמידט:

כשהגעתי לקיבוץ נודע לי שישנה פלוגה בגליל. אני תמיד רצית לראות את הגליל. עבר קצת זמן עד שנשלחתי לעבוד בחקלאות שם. עבדנו אצל האיכרים וכעבור שנה התנדבתי לעבוד בצאן. היה לי רצון רב להיות בחוץ ולעבוד עם בעלי חיים. בעונה הראשונה כשקבלתי את ההכשרה היה לי קשה מאוד. קבלתי הוראות להיזהר מאוד מהערבים כי הם גונבים. לכן תמיד לשמור על מרחק מהם ולהזהיר אותם שלא יתקרבו. זה תמיד גרם להרבה מהומה והערבים חשבו אותנו למשוגעים. כל זה עד שנמאסה עלינו ה"מלחמה" הזאת והפסקנו להתעסק עם זה. התברר שהערבים היו די בסדר; לא תמיד גנבו לא בכל מקום – והתחלנו ללמוד מהם את מלאכת גידול הצאן.

היה נעים מאוד במרעה; להיות בהרים, לראות את הנוף המרהיב – את החרמון מרחוק – זה היה מאוד מרגש אותנו. העבודה עצמה היתה קשה. היינו צריכים לקום ב- 4 בבוקר ולחלוב ולצאת למרעה. ולאחר חזרה מהמרעה בערב – שוב לחלוב. היינו גומרים בערך ב- 9 את יום העבודה שלנו. אף על פי כן, היינו מרוצים מאוד, כי התקווה שלנו היתה כי על ידי כך נוכל לצאת להתיישבות כבעלי ניסיון בגידול צאן.

ירדנה:

רצינו והתכוונו להקים קיבוץ בגליל העליון, אבל לא תמיד מזדמן מה שרוצים. ובהינתן לנו אפשרות לקבל מקום בגליל התחתון החלטנו לנצל זאת: נתחיל בגליל התחתון והופ! נקפוץ למעלה.

ובבית גן: שני בתי איכרים בנויים מאבני בזלת וחלקות שדה פזורות משרונה (בדרך לכפר תבור) עד כמעט המורד לעמק הירדן. הגענו לשם כ- 15 קיבוצניקים בעירום ובחוסר כל והתקבלנו בזרועות פתוחות ע"י איכרי המקום. עזרו לנו לא רק בעצות אלא גם בדברים חיוניים כמו: לחם, קמח ואף סיר לבישול. ביתנו היה מרכז לכל הנוער המקומי – היכן אפשר לרקוד שעות אחרי יום עבודה מפרך? והאמינו – זה באמת היה מפרך. תשאלו את ז'קו – איך זה לרעות עד פרות, כשכל אחת מהן שייכת לאיכר אחר. ואיך זה לחרוש עם זוג פרידות במעלה ההר. תשאלו את צביקה איך זה לחפש שטר של לירה אחת, שהלכה לאיבוד בתוך שדה של קוצים. ובעיקר – תליש החומצה!! אותם גרגרי החומס שאנו אוכלים בפורים – תלשנו את הצמחים בידיים, כשהשיח מפריש נוזל חומצתי שממש אוכל את העור והבשר. לפעמים אני תמהה: לא היינו עייפים? הלא בשבתות לא נחנו בכלל; היינו יורדים לכנרת, שוחים עם זרם הירדן, אוכלים בננות שגנבנו ממשקי הסביבה, ועולים עייפים ומרוצים הביתה לבית-גן. וכל זה כמובן – ברגל. למדנו להעריך את אכרי המושבה. דבקוּתם ואהבתם לאדמה היו לנו לסמל.

ז'קו ירון:

היה זה לפני שנים רבות. ימים אחדים אחרי שהגרעין הבולגרי הגיע לקיבוץ בראשון לציון הוחלט שעלי לנסוע ולהצטרף לפלוגה בבית-גן. הרעיון קסם לי, והנסיעה לאורך כל כבישי הארץ הוסיפה לסקרנות. ראשון – תל-אביב – עמק חפר – חדרה – כל ואדי ערה – כביש הסרגל עד עפולה – מעפולה דרך התבור וסג'רה ולפתע אתה מוצא את עצמך גולש ומתגלגל לתוך בקעת הירדן. בטבריה – שמחה וצהלה; עם רב, צפיפות – כעין יריש המזרח. הערבים בתלבושתם הצבעונית מושכים את העין: סגול, צהוב, שחור, לבן... שלל צבעים – כערפל צבעוני המתנשא מעל למימיה הצלולים של הכנרת. שקוע ברשמים הייתי כשלפתע נעמדת לפני חברה ומציגה את עצמה. מאוחר יותר נודע לי שזאת ירדנה, האקונומית של הפלוגה. לאחר היכרות קצרה וכמה קניות – יצאנו לדרך. כביש לבית-גן מתפתל בין הרי פוריה התלולים והכנרת. המראה במזרח – נפלא! הכנרת נוצצת לאור קרני שמש אחרונות והירדן זורם לו דרומה, כשגלים ירקרקים כתלתלים משורקים שוקעים בזה אחרי זה במימיו הרדודים של הירדן. האוטו עולה ועולה. כאילו על במה ענקית משתרע עמק בית גן. אופק רחב וירוק שזור פה ושם פרחי בר צבעוניים. עוד דקות מספר ואנו בחצר הפלוגה.

לחיצות ידיים, ברכות קצרות, ארוחת ערב ומחר – לעבודה. "אתה תעבוד כרועה בקר במושבה. ז'קו – עלייך לדעת, שעבודה זה במרעה נחשבת כעבודה ציבורית ופוליטית!". ככה נאמר לי בחשיבות, ואילו אני, הטירון, מקשיב ומאמין לכל מילה. לאחר יום-יומיים של הכשרה נעשיתי לרועה עצמאי. אספר לכם קטעים מיום עבודתי.

קמתי מוקדם מאוד. רוח קלילה נושבת מההרים. פה ושם משמיעים הצרצרים קולות אחרונים ומחפשים מחבוא מאור היום הקרב ובא. עננים סגלגלים נראים מרחוק. השמש עדיין תקועה עמוק עמוק בתוך האדמה.

אני יוצא לדרך ומקלי בידי. לפתע, כאילו מתוך פקודה – נעצר אני מתרומם על קצה אצבעותי, ממלא את ריאותי אוויר ואצעק: "פרוורוווווו!!" קריאתי קורעת את מעטה הלילה וממול, בתוך המושבה, הפרות מתחילות לענות: "מוווווו, מוורוווו...". כאן מתחיל הדו-שיח ביני לפרות. עוד צעקה ועוד געיה... תוך כמה דקות מסתדר עדר המושבה מוכן למסע. מכאן ואילך עלי לצעוק ולדחוף את העדר קדימה למראית עין – עבודה פשוטה וקלה, אך אל תשאלו! הפרות כבדות ממנוחת הלילה ובקושי נוטות ללכת. במאמצים עליונים אני מצליח לצאת אל השדות. כאן עולם אחר: ההרים, כזרועות ענק חובקים את האופק ופורשים לרגלינו שטחי מרעה נפלאים. ריח פריחה נישא מכל עבר, ואני נושם ונושם. רסיסי טל מרטיבים וצורבים את קצות אצבעות הרגלים. המזרח מאדים, ציפורים, חרקים, כלבים – הכל מתחיל להפגין נוכחות. יום חדש בא לעולם. יום חם. עוד לא הספקתי לנוח ממסע הלילה והנה פורענות חדשה על ראשי. בימים חמים עמק בית-גן חם ככבשן. בימים כאלה עפים בעמק מין זבובים ירוקים מבריקים, שאת מקום מנוחתם מחפשים הם מתחת לזנבות הפרות. הם טורדניים ועוקצים עד לכאב. פרה שנעקצת על ידי זבוב כזה לא מוצאת מנוחה לעצמה עד שלא מתחילה לרוץ ולהשתולל כמטורפת. מי שלא ראה פרות מגושמות אלה (כל אחת 800-900 ק"ג) רצות ודורכות כל חלקה טובה –

לא יודע מה זה סכנת נפשות. הן מרימות את זנבותיהן כדגלי הסתערות ורצות כלי כוון ומטרה. אוי לו לאדם שיעז לעמוד להם בדרך.

תארו לעצמכם את מצבי! מפוחד כילד קטן חיפשתי מחסה מתחת לאבן ענק, והסתכלתי על המפולת שמסביבי. מה לעשות? מה אומר לאיכרים? את כל רכושם הפקידו בידי ואני – חסר אונים. עצוב, עצוב מאוד הורדתי את כתפי והתחלתי לחזור הביתה.

מחשבות רבות חלפו בזו אחר זו, ולא נתנו לי מנוחה. מי יודע מה קרה לפרות. איך אמצא את כל 200 הפרות? מה יהיה עלי? שקוע בהרהורים לא הרגשתי שהגעתי לשער המושבה. וכאן – כאן מתחיל הפרק האחרון מיום עבודתי הראשון: ממולי עמדה קבוצה של 8-10 איכרים אדומים מזעם והתרגשות – התנפלו עלי בצעקות: "מה איתך? איפה הפרות? חלמן שכמותך!" ואני שתקתי עד לחנק. הרגשתי שעולמי נחרב תחתי. ולפתע, כמתוכנן מראש – אותם איכרים רוגזים התנפלו עלי, חיבקוני ובטוב לב של איכרים בני איכרים פנו אלי: "למה תתרגש? הלא יודע אתה, שביום חם כזה קשה לשמור על הפרות בשדה. לך הביתה ותנוח!" ואני, ספק חולם, ספק מאמין למשמע אוזני – התחלתי לנגב את זיעתי שכיסתה סכמויות את צווארי. ואספר לכם בסוד – ניגבתי גם כמה דמעות שפרצו מבעד לריסי הרטובים.